

водства і праіснавала ў гэтай інастасі да 1793 г. Землі сучаснага Чашніцкага раёна ўз'ядналіся з Расіяй у 1793 г. — пры другім падзеле Рэчы Паспалітай.

Strykowski M. Kronika Polska, Litowska, Żmódzka i wszystkich Rusi. T. 2. Warszawa, 1848. С. 75, 76.

Турчинович О. Обзорение истории Белоруссии с древнейших времен. СПб., 1897. С. 155, 156, 174.

Н. Кіндзяева

Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией. Т. 3 (1544—1587 гг.). СПб., 1848. С. 147.

Арлоў Уладзімір. Пішу вам у Масковію // Спадчына. 1992. № 1. С. 24—25.

Без-Корнилович М. О. Исторические сведения о примечательнейших местах в Белоруссии с присовокуплением и других сведений, к ней же относящихся. СПб., 1855. С. 120.

Вольф Ю. Князи на абшарах Вялікага княства Літоўскага да канца XIV ст. // Спадчына. 1922. № 4—6; 1993. № 1—6; 1994. № 2.

Высоцкая Н. Ф. Искусство Белоруссии XII—XIII вв. Мн., 1994. С. 35.

Гейденштейн Р. Записки о Московской войне (1578—1582). СПб., 1889. С. 51, 52.

Географический словарь Королевства Польского и других славянских стран. Варшава. Т. XV. С. 255.

Гісторыя Беларускай ССР. Мн., 1972—1975. Т. 1. С. 308, 422, 428; Т. 2. С. 326.

Горбачевский И. Д. Лепельский уезд Витебской губернии. Витебск, 1895. С. 32.

Грицкевич А. П. Социальная борьба горожан Белоруссии XVI—XVIII вв.

Грыгаровіч І. І. Беларуская іерархія. Мн., 1992. С. 50—51.

Довгялло Д. И. Лепель, уездный город Витебской губернии. Витебск, 1905. С. 32.

Ермаловіч М. Старажытная Беларусь: Полацкі і новагародскі перыяды. Мн., 1990. С. 16—17.

Живописная Россия. Отечество наше в его земельном, историческом, племенном, экономическом и бытовом значении. СПб.; М., 1882. Т. 3. С. 147, 388.

Іканаліс Беларусі XV—XVII стагоддзяў. Мн., 1994. С. 97—102.

Историко-юридические материалы, извлеченные из актовых книг губерний Витебской и Могилевской, изданные под руководством Сазонова. Вып. 2. Витебск, 1871. С. 297, 298.

Карамзин Н. М. История Государства Российского. СПб., 1892. Т. III. С. 533.

Копыцкий З. Ю. Экономическое развитие городов Белоруссии в XVI—первой половине XVII в. Мн., 1966. С. 33, 146, 148, 149.

Россия. Полное географическое описание нашего Отечества. Под редакцией П. П. Семенова. СПб., 1905. Т. 9. С. 41.

Сагановіч Г. Невядомая вайна (1654—1667) // Спадчына. 1994. № 1. С. 122—123.

Соловьев С. М. Сочинения. Кн. 3. М., 1963. Т. 6. С. 636.

Лукомскае княства

Лукомль — адно са старажытнейшых паселішчаў на тэрыторыі Беларусі. Яно існавала з IX ст., а ў час утварэння Полацкага княства гэта быў ужо буйны цэнтр, які разам з Мінскам, Віцебскам і Браславам уваходзіў у яго склад.

Географ Баварскі (IX ст.) сярод усходнеславянскіх плямёнаў упамінае і лукамлян. Гэтыя звесткі, як лічаць гісторыкі, адносяцца да княства лукамлян з цэнтрам у Лукомлі.

Упершыню Лукомль упамінаецца ў 1078 г. у павучанні кіеўскага князя Уладзіміра Манамаха (1053—1125) у сувязі з падзеямі, якія там адбываліся.

За два гады да гэтага, у канцы 1076 г., кіеўскі князь Святаслаў памёр. На кіеўскі пасад уступіў князь Усевалад, які разам са сваім сынам смаленскім і чарнігаўскім князем Уладзімірам Манамахам у 1077 г. рушылі на Полацк. Палачане пад кіраўніцтвам князя Усяслава Брачыславіча (1044—1101) адбілі атакі ворагаў. Ваенныя няўдачы яшчэ больш раззлавалі паўднёварускіх князёў.

Уладзімір Манамах сабраў вялікае войска з Паўднёвай Русі і палавецкія орды і зімою 1078 г. рушыў на Полацк. Але і на гэты раз раці Манамаха зноў аказаліся бяссільнымі супраць Полацка. Зноў Усяслаў Брачыславіч абараніў сталіцу сваёй дзяржавы — Полацкага княства. У гневе Манамах спаліў прадмесце Полацка, а вяртаючыся дадому, у Чарнігаў, знішчыў г. Одрск. Гэты горад так і не адрадзіўся да жыцця. За такой страшэннай жорсткасцю хавалася бяссілле Кіева. По-